درس سوم

نسل آینده‌ساز

واژه‌نامه

❋**استعداد:** توانایی، قابلیت (با استعداد: توانا، با قابلیت)	❋**همت:** تلاش، اراده، سعی و کوشش
تحلیل: بررسی کردن جزئیات یک موضوع	❋**غیرت:** مردانگی، آبرو
پرشور: دارای عواطف تند	**اوایل:** جمع اول
واقعیت: امر واقعی	❋**هیئت:** گروه، دسته، جمع
برخی: بعضی	❋**استحکامات:** بناها و موانعی که برای دفع دشمن می‌سازند
مطبوعات: روزنامه‌ها و مجلات	**برخوردار:** بهره‌مند
رسانه‌ها: وسایلی که خبرها و اطلاعات را به مردم می‌رسانند مانند رادیو و تلویزیون و روزنامه	**بحمدالله:** خداراشکر
انحراف: دور شدن از حقیقت چیزی، گمراهی	**مایه:** سبب (مایه افتخار)
جبران: با انجام کاری اثر اشتباه را از بین بردن	❋**ببالد:** افتخار کند ❋**بالیدن:** فخر کردن، رشد کردن
پاکدامنی: از گناه دوری کردن، پرهیزکار بودن	**متعال:** بلندمرتبه
پارسایی: پرهیزکاری	❋**صلاح:** درستی
❋**صداقت:** درستکاری، محبّت، دوستی	**جوشان:** جاری، پرشور
❋**شعور:** درک و فهم	**شکوهمند:** با عظمت، با شکوه
متخصصان: کسانی که در امری تخصص و کارشناسی دارند	❋**مقتدر:** توانا، قدرتمند
❋**اعتراف:** بر زبان آوردن حقیقت	❋**والا:** برتر، عالی
پشتوانه: پشتیبان	**پرورش دهد:** بزرگ کند، تربیت کند
❋**فضل:** بخشش، احسان	**حاجت‌روا:** کامروا، آن که حاجتش برآورده شده باشد
❋**روا:** سزاوار	**مرغان:** پرندگان
❋**حریص:** طمعکار، زیاده‌جو	❋**بی‌نوا:** بی‌خوراک
❋**توفیق:** سازگاری، موافقت	❋**آفاق:** ج افق، اطراف
❋**به‌رغم:** برخلاف، وارونه	❋**مطبوعات:** روزنامه‌ها و مجلّات

توفیق ادب

مثنوی / مولانا

ای خدا! ای فضل تو حاجت روا با تو یاد هیچکس نبْوَد روا

معنی ای خدا[ی مهربان!] ای[کسی] که از [بسیاریِ] فضل و بخشش تو، [نیازِ هر نیازمندی] برآورده می‌شود، با [وجود] تو، یاد کردن از هیچ‌کس سزاوار نیست.

آرایه و نکات ادبی قافیه: «حاجت‌روا و روا» / کلمهٔ «روا» در مصراع اول به معنای برآورده کردن/شدن و در مصراع دوم به معنای شایسته بودن است.

یادداشت .....

قطرهٔ دانش که بخشیدی ز پیش متّصل گردان به دریاهای خویش

معنی: [خدایا! ، دانشِ] اندک ما را که همچون قطره‌ای است به [دانشِ] همچو دریای خود وصل کن. (دانش ما را زیاد کن)

آرایه و نکات ادبی قافیه: «پیش و خویش» / قطره نماد کمی و دریا نماد بسیاری است / تشبیه: قطرهٔ دانش(دانشِ مثل قطره) / تناسب(مراعات نظیر): قطره و دریا / منظور از دریا در این بیت، دانش خداوند می‌باشد.

یادداشت .....

صد هزاران دام و دانه است ای خدا ما چو مرغان حریصی بی‌نوا

معنی خداوندا [در مسیر زندگیِ ما] هزاران مشکل و گرفتاری، مکر و فریب و لذّت‌های دنیایی وجود دارد و ما مانندِ پرندگانی طمع‌کار و حریص و بی‌خوراک هستیم [که هر لحظه ممکن است گرفتار هوای نفس شویم.]

آرایه و نکات ادبی قافیه: «خدا و نوا» / دام و دانه نماد مشکلات و گرفتاری‌های و لذّت‌های دنیوی / تشبیه: مصراع دوم: (انسان: مشبه و چو: ادات تشبیه و مرغان: مشبه به و وجه شبه: حریص و بی‌نوا بودن است) / مراعات نظیر: دام، دانه و مرغ

یادداشت .....

گر هزاران دام باشد هر قدم چون تو با مایی، نباشد هیچ غم

معنی [حتّی] اگر هزاران گرفتاری نیز در هر قدم [از مسیر زندگی پیش روی ما باشد] وقتی تو با ما و یاور ما باشی هیچ غم و غصّه‌ای نخواهیم داشت.

آرایه و نکات ادبی قافیه: «قدم و غم»

یادداشت .....

از خدا جوییم، توفیق ادب بی‌ادب، محروم شد از لطف رب

معنی از خدا توفیق می‌خواهیم که در فراگیری ادب و فرهنگ درست ما را یاری دهد. زیرا انسان بی ادب از رحمت و لطف خداوند محروم می‌شود.

آرایه و نکات ادبی قافیه: «ادب و رب» / تضاد: ادب و بی ادب

قلمرو زبانی «محروم»: مُسند.

یادداشت .....

بی‌ادب، تنها نه خود را داشت بد بلکه آتش در همه آفاق زد

معنی [انسان] بی‌ادب تنها به خودش آسیب نمی‌رساند بلکه اخلاق و رفتار بد او مانند آتش به همه جا سرایت می کند و به همه زیان می‌رساند.

آرایه و نکات ادبی قافیه: «بد و زد»

یادداشت .....

تاریخ ادبیات

مولوی(۶۷۲-۶۰۴ ه . ق)

مولانا جلال‌الدّین محمّد بلخی از شاعران و عارفان بزرگ ایران در **قرن هفتم** است. **کتاب عظیم مثنوی با ۲۶۰۰۰ بیت گنجینه‌ای از معارف عرفانی و اسلامی است. معروف‌ترین اثر مولانا «مثنوی معنوی» است. آرامگاه** وی **در قونیه ترکیه** واقع است.

بیدل دهلوی(۱۱۳۳-۱۰۵۴ ه.ق)

وی در عظیم‌آباد هند به دنیا آمد و **از شاعران بزرگ فارسی زبان** به شمار می‌آید. **شیوهٔ بیان و زبان شعری بیدل، پیچیدگی خاصّی دارد.**

۱) در کدام گزینه **غلط املایی** وجود دارد؟

الف) استعداد ب) انحراف ج) مغتدر د) جامعه

۲) در کدام گزینه **غلط املایی** به کار رفته است؟

الف) متّصل ب) آفاغ ج) حریص د) قطره

۳) جمله «به رقم تلاش‌های دشمنان، واقعیّت، عکس این است.» چند **غلط** دارد ؟

الف) یک ب) دو ج) سه د) چهار

۴) در کدام گزینه، **فعل** وجود ندارد؟

الف) جوان، هم باید به کشور خود و هم به پرچم برافراشتهٔ اسلام خود ببالد.

ب) به شما جوانان به عنوان فرزندان عزیز و پاره‌های دل این ملّت.

ج) دشمنان نمی‌خواهند جوانان، فردای شکوهمندی برای ایران به وجود بیاورند.

د) از این فرصت خوب زندگی کردن، بهترین استفاده را بکنید.

۵) کدام کلمه هم خانواده « **صَلاح** » **نیست** ؟

الف) صالح ب) مصلحت ج) اصلاح د) اصحاب

۶) معنی واژه « **حریص** » کدام است ؟

الف) آراستن ب) دام و تله ج) طمع کار د) گناهکار

۷) در کدام گزینه، مهمترین جز جمله در **آخر مصراع** آمده است؟

الف) گورخانهٔ راز تو چون دل شود ب) تا توانی پیش کس مگشای راز

ج) زود گردد با مراد خویش جفت د) بر کسی این در مکن زنهار، باز

۸) مولانا جلال الدین محمد، از شاعران مشهور **چه قرنی** است؟

الف) ششم ب) پنجم ج) هفتم د) هشتم

۹) کدام یک از جمله های زیر، **ادبی** است؟

الف) قطره‌های پی در پی مروارید بر سر و روی سبزه‌ها می‌ریخت.

ب) همه او را دوست داشتند و به او احترام می‌گذاشتند.

ج) آمنه در مرگ همسرش، عبدالله، اندوهگین بود.

د) او دارای صورتی زیبا و قدی بلند بود.